

ХРОНІКА НАУКОВОГО ЖИТТЯ

ПОЧАТОК ХРЕЩЕННЯ РУСІ ЗА ЧАСІВ КНЯЗЯ ОСКОЛЬДА

"Християнізаційні впливи в Київській Русі за часів князя Оскольда: 1150 років" – під такою назвою в Чернігові 19-20 листопада 2010 р. відбулася міжнародна наукова конференція. Науковці обговорювали малодосліджену сторінку історії Київської Русі. Імпульсом до проведення конференції послужило видання книги С.В. Шумила "Князь Оскольд і християнізація Русі", побачила світ 2010 р. в науковому видавництві "Дух і Літера" при Національному університеті "Києво-Могилянська академія".

Організаторами конференції виступили Інститут історії, етнології та правознавства ім. О. Лазаревського Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т. Шевченка, Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. В. Короленка, Національний архітектурно-історичний заповідник "Чернігів стародавній", Чернігівський історичний музей ім. В. Тарновського, Товариство пам'яті князя Оскольда, релігійно-філософський журнал "Віра і життя", Благодійний фонд "Новий Чернігів". Конференція пройшла за сприяння Чернігівської обласної державної адміністрації.

Захід проводився з нагоди 1150-річчя походу князя Оскольда Київського на Константинополь і укладення мирного договору між Руссю та Візантією. Як відомо, у результаті цієї визначної події відбулося міжнародне визнання Київської Русі як самостійної держави. Окрім цього, наслідком такої події було перше хрещення русів на чолі з князем Оскольдом та початок поступової християнізації Давньоруської держави.

Перший день наукової конференції проходив у Чернігівській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. В. Короленка. Спочатку були заслухані доповіді відомих учених: директора Інституту археології України НАН України академіка П.П.Толочка та директора Інституту російської історії РАН проф. А.М. Сахарова. Навколо цих доповідей відбулася жвава дискусія, присвячена питанню місця локалізації походу русів на Константинополь у 860 році.

З науковими доповідями під час конференції, окрім істориків та археологів, виступили також філологи, культурологи, філософи. Спектр наукових виступів був доволі широким. Наприклад, Сергій Шумило і Сергій Цветков свої доповіді присвятили питанням вибору віри та початку християнізації Русі в IX ст., Всеволод Івакін та Юрій Ситий – впливам християнства на перехід древніх русичів від язичницької традиції трупоспалення (кремації) померлих до християнської традиції трупопокладання (інгумації) в IX-X вв., Олена Черненко розповіла про давньоруські християнські старожитності Новгород-Сіверської землі, Володимир Руденок і Тетяна Новік – про християнський вплив на поховальний обряд за матеріалами археологічних досліджень у Чернігові. Київський історик Сергій Конча свою доповідь присвятив існуючим суперечкам навколо Іракімівського літопису, а Юрій Лушай з Харкова – відомостям польських середньовічних хронік Я.Длугоша та М.Стрийковського про київського князя Оскольда. Світлана Шумило представила доповідь про наукову спадщину видатного дореволюційного історика і філолога академіка В.І. Ламанського, незаслужено забутого в радянські часи, та про наукові дослідження академіка, присвячені хазаро-руській місії Кирила і Мефодія. Як наголосила

дослідниця, у зв'язку з 1150-річчям першого (Оскольдова) хрещення Русі дослідження Ламанського набувають нової актуальності та значимості.

Другого дня конференція продовжила свою роботу в приміщенні одного з перших вищих навчальних закладів Східної Європи – у будівлі Чернігівського колеґіуму, пам'ятці архітектури національного архітектурно-історичного заповідника "Чернігів стародавній".

Учасники конференції, заслухавши та обговоривши доповіді колег з України та Росії, дійшли висновку, що початок східнослов'янської державності необхідно виводити від першого дипломатичного визнання її на міжнародному рівні. Як наголошується у підсумковій резолюції конференції, "Така подія в історії Києво-руської держави мала місце 1150 років тому, коли у червні 860 р. після тижневої облоги столиці Візантійської імперії – Константинополя – флотом русів на чолі з князем Оскольдом Київським було укладено мирний договір. Цей договір уперше пов'язав Русь і Візантію узами міждержавних відносин, а також спричинив до започаткування дипломатичних, торговельних та міжкультурних зносин на шляху "із варяг у греки", хрещення київського князя Оскольда та початкового поширення християнства на Русі.

Усе це засвідчує, – відзначається у резолюції, – що Київська Русь завдовго до появи на Півночі династії Рюрика сформувалась як повноцінна самостійна держава. З часів князя Оскольда почався поступовий процес не лише поширення християнських світогляду, цінностей та культури, але й долучення Київської Русі до візантійсько-християнської цивілізації.

Не випадково від походу князя Оскольда на Царгород давньоруський літописець виводить початок Київської Русі і її державності. "Повість минулих літ" відзначає, що саме з цього часу "начася прозивати Руська земля". І саме з цієї події давньоруські літописці вели хронографічний відлік у своїх літописах: "Отсель начнем и числа положим". Це свідчення вітчизняного літопису є вагомим підтвердженням історичної та політичної важливості походу 860 р. і досягнутих дипломатичних домовленостей для міжнародного утвердження первісної Київської Русі як повноправної незалежної держави та початку її поступової християнізації", – йдеться у резолюції міжнародної наукової конференції.

Дослідники запланували продовжити вивчення таких маловідомих сторінок нашої історії, як початок християнізації Київської Русі в IX-X вв.

Зокрема, оскільки в 2011 році виповнюється 1150 років від початку місії Кирила і Мефодія та винайдення ними слов'янської писемності, що також має відношення до походу русів на Константинополь у 860 р. та досягнутих міжнародних дипломатичних угод віж Руссю та Візантією, учасниками конференції було вирішено наступне засідання присвятити саме цьому ювілею.

По завершенні конференції у просвітянському культурно-мистецькому центрі "Інтермеццо" було проведено прес-конференцію науковців – учасників міжнародної конференції. А потім тут відбулася презентація книги Сергія Шумила "Князь Оскольд і християнізація Русі".

Як підкреслив під час прес-конференції голова оргкомітету конференції, директор Інституту історії Чернігівського національного педагогічного університету, професор Олександр Коваленко, серед істориків і широкої громадськості існує точка зору про хрещення Київської Русі князем Володимиром. "Ніхто не збирається применшувати його роль. Але це найвдаліша спроба хрещення Русі. Зводити цей процес до одномоментного акту – неправильно, а значить антиісторично", – переконаний учений. Він наголосив, що перше хрещення Русі почалося за князя Оскольда, який в 860 році здійснив похід на Візантію і після цього прийняв хрещення, почавши сприяти поступовому поширенню християнства на Русі.

Цієї думки дотримується й інший член оргкомітету конференції, заступник голови "Товариства пам'яті князя Оскольда" Сергій Шумило. Під час прес-конференції він відзначив, що 860 рік є відправною точкою поширення християнства на Русі, а тому важливо цього року відзначити 1150-ліття цієї події. За словами

С. Шумила, археологічні дослідження підтверджують факти, викладені в книзі "Князь Оскольд і християнізація Русі". Зокрема, в другій половині IX століття на землях Київської Русі відбувається поступова зміна в способі поховання небіжчиків – перехід від язичницької традиції трупоспалення до християнської традиції трупопокладання померлих, що пов'язано з впливом християнства. Це яскраво було доведено під час конференції такими вченими, як В.Івакін, В.Коваленко, Ю.Ситий та іншими.

"1150 років тому на Русі почався процес поступового поширення християнства. Процес був складний і тривалий", – резюмував дослідник.

Сергій Шумило відзначив, що не йдеться про те, щоб замінити князя Володимира на Оскольда, оскільки саме Володимиру належить честь остаточного утвердження християнства на Русі, за що він і шанується як святий і рівноапостольний. "Важливо не забувати, як і завдяки кому починалося поширення християнства на початковій стадії", – переконаний дослідник.

Віталій ШУМІЛО